

Szező Katalin életének
üzenete és öröksége¹

Szező Katalin tanárnőt, amikor 1999-ben a Sulyok István Református Főiskolára, illetve a rövidesen létrejövő Partiumi Keresztény Egyetemre szegődött, régi-új ismerősként köszönhettem körünkben. Nagyváradról indult egykor, én pedig Kolozsváron születtem. A „kincses városban” vált jeles filozófianárrá, közéleti személyiséggé, ott, ahonnan a sors kifürkészhetetlen útján én viszont a „boldog Váradra” kerültem. Visszatértében és életünk útjának találkozásában – úgy éreztem – Erdély és Partium fővárosai adtak találkat személyünkben, és nem is akármilyen ügy: a romániai magyar felsőoktatás helyreállításának ügyében. Bölcsességet sugárzó és biztonágtudatot kölcsönző lényében erdélyi szellemi életünk „matriarcháját” tiszteltem és szerettem, aki a reményt és a bizonyosságot táplálta a kicsinyhitűekben és a kételkedőkben az iránt, hogy egyetemépítő munkánk és küzdelmünk nem lesz hiábavaló.

Akkor is, amikor a halála utáni tanévzáró és ballagási ünnepélyen felvettem az ígét és beszédembe kezdtem, másokkal együtt Órá gondoltam, lelki arca jelenvaló módon sejtett fel az egyetemi gyülekezetben. Fél évtizednyi nagyváradi munkássága révén, váratlan eltávozása nyomán immár végérvényesen beépült Ő is a nehéz vajúdással létrejövő, első újkori erdélyi magyar Egyetembe.

Egész élete az erdélyi magyar *Universitasé* volt, fél évszázados pályafutása pedig elválaszthatatlanul részévé vált a romániai magyar felsőoktatás történetének.

Egyetemi hallgatóként, majd gyakornokként abban a „kiváltságban” részesült, hogy az alighogy létrejött, nemsokára fel is számolt kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen tanulhatott és taníthatott. Tanúja és szenvedő alanya volt az önálló magyar egyetem egyik napról a másikra való megszüntetésének. A legsötétebb időktől kezdve, jó- és balsorsban az ennek nyomán létrehozott Babeş–Bolyai Tudományegyetemen fejtette ki gyümölcsöző oktatói tevékenységét. Nyugdíjazásával viszont már akkor beteljesedettnek tekinthető pályája még korántsem ért véget. Megadatott neki, hogy megújuló erővel és lendülettel itt bábáskodjék a Partiumi Keresztény Egyetem és az egyetemmel együtt útjára induló Filozófia Tanszék megalapításában.

¹ Elhangzott 2005 júniusában Szező Katalin temetésén a kolozsvári Házsongárdi temetőben.

Az erdélyi Magyar Egyetem születésének és bukásának, majd újbóli megalkulásának cselekvő tanújaként és közszereplőjeként Szegő Katalin élete és munkássága gazdag üzenetet hordoz, és maradandó örökséget hagyományoz át a nyomába lépőknek.

Most, amikor hosszan tartó akadályoztatás és keserves viszontagságok után végre konszolidálódni látszik Egyetemünk helyzete, illesse őszinte elismerés Őt és vele együtt mindazokat, akik jó példával jártak előttünk, akik embert próbáló időkben, a létünkben fenyegető, értékeinket leromboló, a legkevésbé sem „filozófiabarát” ateista kommunizmus korában, az egymást követő kudarcok és vereségek ellenében megtanítottak bennünket a hívő helytállás és a cselekvő újrakezdés *ethos*ára.

„Nem a vesztés a bukás, hanem a lemondás” – szokták idézik a Trianonra emlékezők egy francia politikus mondását. „Ne mondj le semmiről, / Minden lemondás egy kis halál” – kívánkozik mellé Babits Mihály eleven intelme (*Szimbólumok*). Szegő Katalin „olyan időszakban állt fiatal és útját kereső Egyetemünk mellé – olvassuk egyik méltatásában –, amelyben még több volt a nehézség, mint a megvalósítás, több volt a kérdőjel, mint a jövőre vonatkozó bármiféle bizonyosság”. Ennek ellenére kitartott mellette mindhalálig, kiépítésére, tanszéke létrehozására odaáldozta maradék életét, erejét, tudását. Eltávozásakor – 2005 júniusában – az elmúlás hihetetlen és keserű játékának tűnt, hogy az egyetemi ballagás helyett a kolozsvári Házsongárdi temetőbe vezetett az útja...

Hadd idézzük most emlékét egy másik tanévzáró ünnepélyen elhangzott igék szellemében.

Gyökerekről és *szárnyakról* szólt a prófétai tanítás. Arról, hogy gyökértelenné váló és szárnyaszegett erdélyi létünkben, ha Istenben bízunk és Őt követjük, akkor „Júda házának maradványa ismét gyökeret ver, és gyümölcsöt terem” (És. 37,31), és „akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sas-keselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el” (És. 40,31).

Amikor 1990-ben egyértelművé vált, hogy Iliescu Romániájában egyhamar nem lehet szó a Magyar Egyetem helyreállításáról, és ennek láttán megalapítottuk a Sulyok Főiskolát, ellenzőink, valamint a kicsinyhitűek nem sok esélyt adtak nekünk arra, hogy vakmerő vállalkozásunk eredményre vezessen. Hasonló volt a helyzet 1999-ben. Kevesen voltak azok, akik igazán hittek és tenni is képesek voltak a Főiskolából létrejövő új Egyetemért. Nem is csoda, hiszen a Trianon óta eltelt hét-nyolc évtized, valamint a közel félszázados lélekölő kommunista diktatúra lesújtó történelmi tapasztalata, nem utolsósorban pedig a posztkommunista áldemokrácia fájdalmas csalódásainak sorozata kedvünket, hitünket szegték, nem sok jóval kecsegtettek. „A fejsze a gyökereinkre vettetett”. Keresztyén hitünk és nemzeti önazonosságunk megtartó gyökérrendszere meggyengült és sorvadásnak indult. És hová lett már 1989 „megváltó Karácsonyának” szabad és lelkes szárnyalása?!

Ebben a szinte kilátástalan helyzetben kell újból és újból visszatalálnunk éltető gyökereinkhez: Istenhez és eleinkhez, hitünkhöz és hagyományainkhoz, maradandó értékeinkhez. Erdélyi gyökereinken felnövekedvén és megerősödvén ilyenképpen növeszthetünk újból szárnyakat, hogy lehúzó sorsunk fölé emelkedve, szabadon fussuk meg a pályánkat, építsük meg egyetemünket, egyházunkat, erdélyi magyarságunkat.